

6

‘พลังงาน’ ทำไมคนไทยต้องจ่ายแพง?

‘พลังงาน’ เป็นประเด็นใหญ่และร้อนของสังคมไทยมาตลอด และไม่เคยมีคำอธิบายที่ประชาชนจะเข้าใจแจ่มแจ้งได้เลยว่าทำไมราคาพลังงานบ้านเราจึงสูงเพียงนี้ แต่ที่ยิ่งชัดเจนก็คือ การกำหนดราคาที่ขึ้นอยู่กับกลุ่มธุรกิจยักษ์ใหญ่เพียงรายเดียว จากรัฐวิสาหกิจสู่บริษัทมหาชน บวกกับอิทธิพลทางการเมืองที่ไม่เคยห่างหายจากธุรกิจพลังงาน เมื่อราคาน้ำมันและก๊าซดิบตัวสูงขึ้นชนิดตอบคำถามสังคมไม่ได้ การเคลื่อนไหวก็ปรากฏ จำเลยหลักย่อมหนีไม่พ้นบริษัทพลังงานแห่งชาติ ปตท. พลังไทยเพื่อไทย

น้ำมัน: เครื่องมือทางการเมืองตลอดกาล

นับตั้งแต่ประชาชนนิยมเป็นส่วนหนึ่งของวงจรกิจกรรมเมืองไทย ทุกรัฐบาลจึงลดแลกแจกแถมเพื่อหวังผลทางการเมือง น้ำมันและก๊าซ ต้นทุนสำคัญการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของประชาชนจึงถูกแทรกแซงเสมอมา ดังเช่น ในยุครัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เคยออกนโยบายตรึงราคาน้ำมันดีเซล ด้วยการลดการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตน้ำมันจากลิตรละ 5.70 บาท เหลือเพียง 0.005 บาท นั่นหมายถึงการสูญเสียเงินกว่า 45,000 ล้านบาท และได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก!

แม้เมื่อ ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี โดยประกาศวิสัยทัศน์อย่างท้าทายก่อนขึ้นดำรงตำแหน่งว่าจะประกาศลอยตัวราคาน้ำมันดีเซลและก๊าซแบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อลดภาระเงินกองทุนน้ำมัน แต่ทันทีที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเสร็จสิ้นในวันที่ 24 สิงหาคม 2554 นโยบายประชานิยมถูกกดดันให้ต้องทำโดยเร็วคือการลดเก็บเงินสมทบน้ำมันดีเซล เบนซิน 91 และเบนซิน 95 เข้ากองทุนน้ำมัน น้ำมันและก๊าซในเมืองไทยจึงยังคงขายต่ำกว่าราคาที่เป็นจริง

รายได้ 6,160 ล้านบาทต่อเดือน ที่จะเข้าสู่กองทุนน้ำมันจึงจำต้องหายไป ทำให้ราคาน้ำมันเบนซินสูตรปกติมีราคาไม่ต่างมากนักจากก๊าซโซฮอล์ ซึ่งเป็นพลังงานทดแทนที่มีส่วนผสมของพืชพลังงาน นโยบายส่งเสริมการใช้ก๊าซโซฮอล์จึงกลับชะงักงัน ทำให้รัฐบาลต้องกลับล่า ลดการเก็บเงินเข้ากองทุนน้ำมันของก๊าซโซฮอล์ลง เพื่อให้ส่วนต่างราคากับน้ำมันเบนซินมากพอที่จะจูงใจให้คนหันกลับมาใช้ก๊าซโซฮอล์²

ปรับโครงสร้างพลังงาน ทางไกลที่ยังไปไม่ถึง

แต่เมื่อสถานะกองทุนน้ำมันกำลังลงเหว ออกอาการ ‘เอาไม่อยู่’ ช้ายังต้องนำเงินที่เก็บเข้ากองทุนจากน้ำมันเบนซินไปอุดหนุนก๊าซแอลพีจี ต้นปี 2555 คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) ที่มีนายภย ยิ่งลักษณ์เป็นประธาน ก็ประกาศลอยตัวราคาพลังงาน โดยเริ่มปรับขึ้นราคาก๊าซแอลพีจีภาคขนส่งเดือนละ 0.75 บาทต่อกิโลกรัม จนถึงสิ้นปี 2555 (จากราคากิโลกรัมละ 18.13 ไปเป็น 27.13 บาท) แต่ยังคงตรึงราคาในส่วนของภาคครัวเรือนไว้ ส่วนราคาก๊าซเอ็นจีวีปรับขึ้นเดือนละ 0.50 บาทต่อกิโลกรัม (จากราคากิโลกรัมละ 8.50 ไปเป็น 14.50 บาท) คณะกรรมการบริหารนโยบายพลังงาน (กบง.) มีมติเรียกเก็บเงินสมทบเข้ากองทุนน้ำมัน จากน้ำมันเบนซินและก๊าซโซฮอล์ 1 บาทต่อลิตร น้ำมันดีเซล 60 สตางค์ต่อลิตร และกลับไปเก็บภาษีสรรพสามิตน้ำมันดีเซลตามเดิม³

รัฐบาลกล่าวว่าเพื่อเป็นการปรับโครงสร้างพลังงาน ทั้งระบบให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง และปรับบทบาท

กองทุนน้ำมันให้เป็นกองทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิม คือเหตุผลที่ฟังขึ้นและยากโต้แย้ง ทว่า ประชาชนย่อมก็คล้ายสิ่งเสพติด ราคาพลังงานที่เตรียมขยับขึ้นต่อเนื่องทำให้เกิดมือบรกดบรรทุก รดจนส่งและรถแท็กซี่ ชุมนุมกดดันรัฐบาลด้วยการปิดถนน จนรัฐบาลต้องยอมโอนอ่อนผ่อนตามบางระดับ ภายหลังกิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ต้องแก้เกี่ยวกับก่อนหน้านี้เกิดการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจผิด⁴

มือบรกดไป แต่คำถามว่าทำไมคนไทยจึงต้องใช้พลังงานราคาสูงยังไม่จบ เครือข่ายภาคประชาชนรวมตัวกันออกมาขำแหละความบิดเบื้อวในธุรกิจพลังงาน

ทำไมคนไทยใช้น้ำมันแพง?

ถ้าเผื่อโครงสร้างราคาน้ำมันที่คนไทยบริโภคออกจะพบองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ ต้นทุนเนื้อน้ำมัน ค่าการตลาด ภาษีและกองทุน โชติชัย สุวรรณภรณ์ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ นโยบายและเศรษฐกิจพลังงานของ ปตท. อธิบายว่า ต้นทุนเนื้อน้ำมันมักใกล้เคียงกันเพราะอิงราคาตลาดโลก ส่วนค่าการตลาดแตกต่างกันตามสภาพการแข่งขันของแต่ละประเทศ แต่ส่วนสำคัญที่สุดคือ ภาษีและกองทุนที่ทำให้ราคาน้ำมันของไทยต่างจากประเทศอื่น⁵

ในส่วนของต้นทุนเนื้อน้ำมัน ปตท. อธิบายว่าต้องอิงกับราคาหน้าโรงกลั่นในสิงคโปร์ เนื่องจากสิงคโปร์เป็นตลาดกลางของภูมิภาค แต่ถึงที่สุดแล้ว ปตท. ก็ไม่สามารถให้เหตุผลที่กระจ่างกว่านี้แก่สาธารณะได้ เมื่อนักวิชาการและภาคประชาชนตั้งคำถามว่า แล้วเหตุใดประเทศในภูมิภาคนี้อย่างมาเลเซีย อินโดนีเซีย จึงไม่ต้องอิงราคาหน้าโรงกลั่นในสิงคโปร์ ชำต้นทุนการกลั่นน้ำมันของสิงคโปร์ยังสูงกว่าของไทย 6-7 เท่า หมายความว่าถ้าอะไรที่ ปตท. ได้รับยอมสูงกว่าที่ควรได้ ประเด็นนี้ถูกโต้แย้งว่า หากตั้งราคาต่ำกว่าสิงคโปร์ น้ำมันไทยจะถูกลักลอบส่งออก แต่ก็อีกเช่นกัน ข้อโต้แย้งนี้ถูกตีกลับด้วยคำถามเดิมว่า แล้วเหตุใดมาเลเซีย อินโดนีเซีย ซึ่งราคาน้ำมันต่ำกว่าสิงคโปร์จึงไม่วิตกเรื่องนี้

ตัวเลขจากกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน ระบุว่า ราคาขายปลีกเฉลี่ย น้ำมันของไทยปี 2553 เบนซิน 91 ลิตรละ 36.62 บาท เบนซิน 95 ลิตรละ 41.26 บาท ขณะที่สิงคโปร์ราคาหน้าโรงกลั่นเพียงลิตรละ 17.28 บาท และ 17.65 บาท ตามลำดับ คำถามที่ยังคงตอบไม่ได้คือเหตุใดส่วนต่างจึงห่างกันมากเพียงนี้⁶

ข้อมูลความไม่ชอบมาพากลเรื่องน้ำมันยังถูกขุดคุ้ยตีแผ่ออกมาเป็นระยะ มีการตั้งข้อสังเกตถึงผลตอบแทนที่รัฐได้รับจากค่าภาคหลวงเพียงร้อยละ 12.54 (เรียกเก็บในอัตราร้อยละ 5-15) ซึ่งถือว่าต่ำมากเมื่อเทียบกับอีกหลายประเทศในโลกที่มีปริมาณทรัพยากรใกล้เคียงกัน ขณะที่รายได้ของผู้รับสัมปทานสูงถึงร้อยละ 87.46 ขณะที่รายละเอียดสัญญาที่เป็นที่กลางแกลงในเรื่องความโปร่งใสความเป็นธรรม และการเปิดเผยข้อมูลสาระสำคัญแก่ประชาชน⁷

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังสามารถผลิตวัตถุดิบเพื่อใช้กลั่นน้ำมันได้เองถึงร้อยละ 40 ของการใช้ในประเทศ ปริมาณการผลิตของไทยติดอยู่ในกลุ่ม 30 ประเทศแรก จาก 224 ประเทศทั่วโลก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ขณะที่กระบวนการกลั่นของไทยสามารถพึ่งตนเองได้ 100% เต็มของการใช้ในประเทศ แต่ไม่ได้รับส่วนแบ่งกำไรจากสัมปทานแม้แต่เล็กน้อย⁸

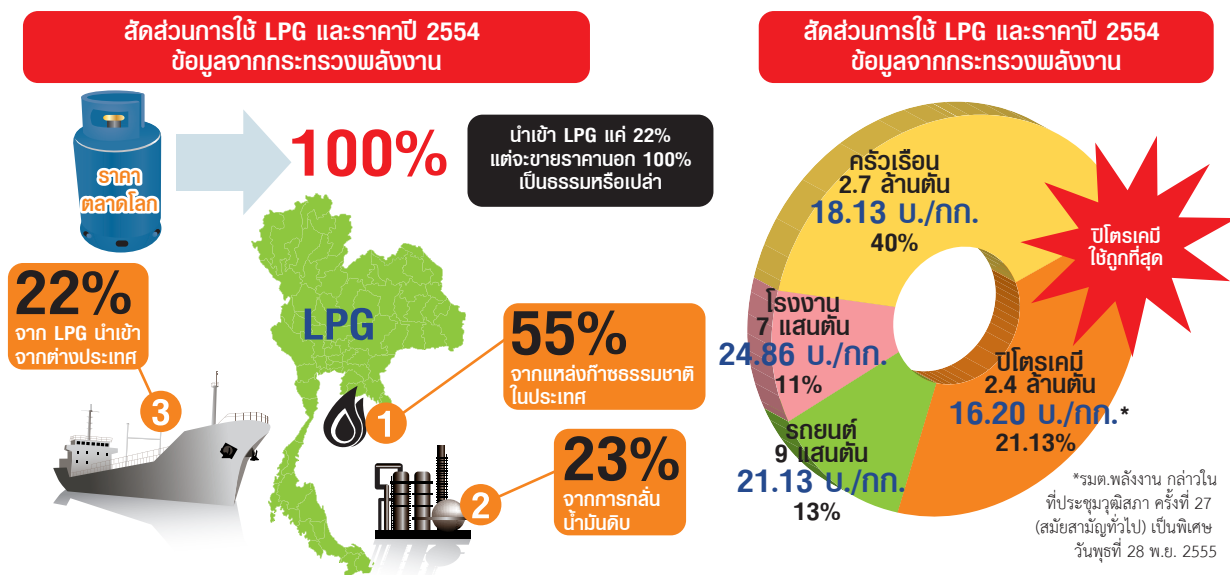
ยังไม่นับช่วงหลัง ๆ ที่มีการออกมาให้ข้อมูลของ ม.ล.กรกสิวัฒน์ เกษมศรี อนุกรรมการเสริมสร้างธรรมาภิบาลด้านพลังงาน วุฒิสภา ในลักษณะที่ว่าประเทศไทยมีแหล่งน้ำมันปริมาณมาก แต่ภาครัฐจับมือกับบริษัทเอกชนพยายามปิดบังและเบียดบังทรัพยากรสาธารณะนี้เอาไว้

เมื่อประมวลข้อมูลเหล่านี้เข้าด้วยกัน จึงไม่แปลกที่นักวิชาการจำนวนหนึ่งและเครือข่ายภาคประชาชนเริ่มตั้งคำถามดังๆ ว่า เหตุใดคนไทยจึงต้องใช้น้ำมันแพงถึงเพียงนี้

ขุนเอลลีจี กระบกกองกุนน้ำมัน เพื่อใคร?

ทว่า สถานการณ์ที่โดดเด่นไม่แพ้ น้ำมันในปีที่ผ่านมาต้องยกให้ก๊าซธรรมชาติคือ แอลพีจีและเอ็นจีวี โดยเฉพาะก๊าซแอลพีจี เชื้อเพลิงที่ใช้กันทั้งในภาคครัวเรือน ภาคยานยนต์ ภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

เดิมที่ประเทศไทยสามารถผลิตก๊าซแอลพีจีได้เพียงพอต่อการใช้ภายในประเทศ กระทั่งปี 2551 ก๊าซแอลพีจีเริ่มขาดแคลนจนต้องนำเข้าถึง 452,000 ตัน หน่วยงานรัฐและ ปตท. ชี้แจงว่า เป็นเพราะการบริโภคก๊าซแอลพีจีของภาคยานยนต์เพิ่มสูงขึ้น แต่รายงานของวุฒิสภาเปิดเผยว่า ในปี 2551 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีใช้ก๊าซแอลพีจีคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 26 (1,230,000 ตัน)

ที่มา: มุลนิธิเพื่อผู้บริโภค. 2556. *ตีแผ่ความจริงก๊าซหุงต้ม ใครปล้นประเทศไทย?*. กรุงเทพฯ: มุลนิธิเพื่อผู้บริโภค.

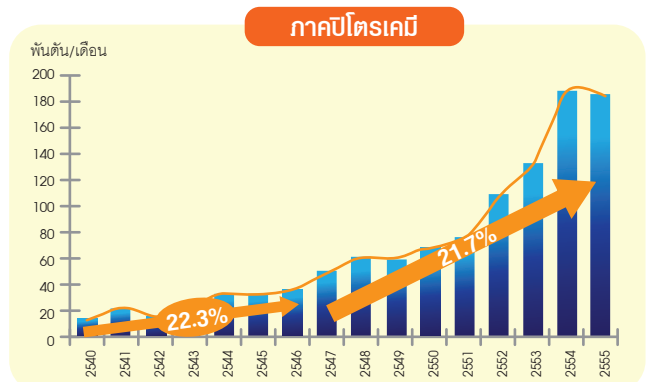
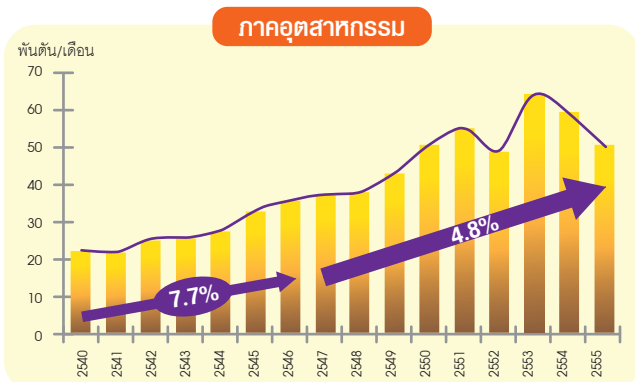
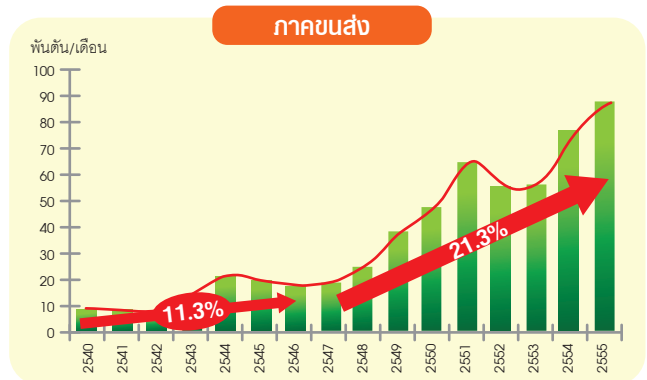
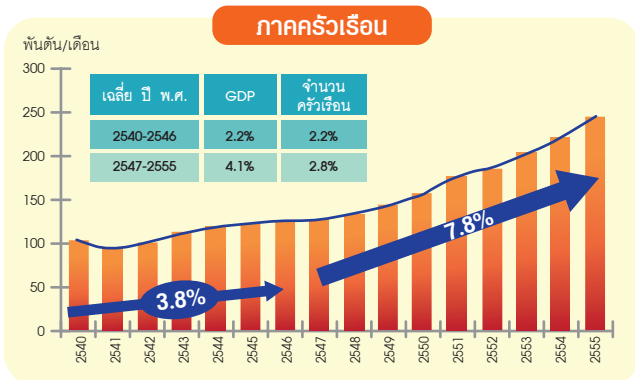
และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 33 ในปี 2552 (1,700,000 ตัน) ขณะที่ภาคยานยนต์บริโภคก๊าซแอลพีจีร้อยละ 16 ในปี 2551 และลดลงเหลือร้อยละ 13 ในปี 2552¹⁰ โดยที่อุตสาหกรรมปิโตรเคมีจ่ายค่าก๊าซแอลพีจีในราคาสูงกว่าภาคอื่นๆ (ดังรูป)

การที่ภาครัฐและ ปตท. ชี้แจงว่าก๊าซแอลพีจีขาดแคลน ทำให้เกิดการสนับสนุนการใช้ก๊าซเอ็นจีวีแทน โดยออกมาตรการสนับสนุนต่างๆ หนึ่งในนั้นคือ การดึงเงินจากกองทุนน้ำมันที่เก็บจากประชาชนผู้ใช้น้ำมันเบนซินไปชดเชยให้แก่ก๊าซแอลพีจีและเอ็นจีวีเป็นเงินหลายหมื่นล้านบาท¹¹ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กองทุนน้ำมันติดลบ เพราะเมื่อฐานะกองทุนน้ำมัน วันที่ 10 มิถุนายน 2555 พบว่า หนี้สินส่วนใหญ่มาจากการตรึงราคาก๊าซแอลพีจีและเอ็นจีวีกว่า 15,210 ล้านบาท แต่เป็นหนี้จากการตรึงราคาน้ำมันเพียง 1,400 ล้านบาท เท่านั้น¹²

สถานการณ์การขึ้นราคาก๊าซแอลพีจีมาแรงขึ้นอีกครั้งในช่วงปลายปี 2555 เมื่อกระทรวงพลังงานมีนโยบายปรับขึ้นราคาก๊าซแอลพีจีทุกภาคส่วนในกลางเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ด้วยเหตุผลด้านหนี้สิน กองทุนน้ำมันและ ปตท. ต้องแบกรับภาระขาดทุน แต่เครือข่ายภาคประชาชนก็เปิดเผยข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า ใครได้ประโยชน์จากการชดเชย เมื่อราคาก๊าซแอลพีจีในภาคครัวเรือนอยู่ที่ 18.13 บาท ภาคยานยนต์ 21.38 บาท ภาคอุตสาหกรรม ไม่รวมกลุ่มปิโตรเคมี 30.13 บาท แต่เฉพาะภาคปิโตรเคมีซึ่งมีสัดส่วนการใช้สูงเป็นอันดับ 2 กลับใช้ก๊าซในราคาเพียง 16.20 บาท ซึ่งเท่ากับเป็นการ ผลักภาระให้แก่ประชาชนเพื่ออุ้มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี¹³

จุดที่น่าสนใจอีกประการคือ ประเทศไทยสามารถผลิตก๊าซแอลพีจีได้เอง 5.5 ล้านตันต่อปี นำเข้า 1.4 ล้านตัน แต่การขยายตัวของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

ความต้องการใช้ก๊าซ LPG รายสาขา

หมายเหตุ: ปี 2555 เป็นข้อมูลเฉลี่ยเดือน ม.ค.-มิ.ย. 55

ที่มา: ความต้องการใช้ LPG รายสาขา. 27 กุมภาพันธ์ 2556. ค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2556, จาก มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค เว็บไซต์: http://www.consumerthai.org/main/index.php?option=com_content&view=article&id=2757:-lpg-&catid=286:2013-02-27-04-47-32&Itemid=350

ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทลูกของ ปตท. ใช้ก๊าซแอลพีจีถึง 2.1 ล้านตันต่อปี อันเป็นต้นเหตุทำให้ไทยต้องนำเข้า ดังที่กล่าวไปแล้ว แม้ว่าไทยจะมี โรงแยกก๊าซหน่วยที่ 6 จังหวัดระยอง เป็นโรงแยกก๊าซที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ แต่ก๊าซแอลพีจีที่ผลิตได้จากที่นี่ขายให้เฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเคมีซึ่งเป็นบริษัทลูกของ ปตท. เท่านั้น ภาคครัวเรือน ยานยนต์ และ อุตสาหกรรมอื่นๆ กลับต้องนำเข้า ทำให้ต้องแบกรับภาระแทน อุตสาหกรรมปิโตรเคมีประมาณ 23,000 ล้านบาท ตั้งแต่ปี 2551-2554¹⁴

อย่างไรก็ตาม แนวโน้มค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปี 2556 แผนการปรับโครงสร้างราคาก๊าซแอลพีจีของกระทรวงพลังงาน กลางเดือนกุมภาพันธ์ 2556 จึงต้องชะลอออกไปอีกอย่างน้อย 2-3 เดือน โดยกระทรวงพลังงานให้เหตุผลว่า ต้องการจัดระเบียบกลุ่มที่จะได้รับการช่วยเหลือและสร้างความเข้าใจกับภาคประชาชนในประเด็นที่กลุ่มเอ็นจีโอบอกมาต่อต้าน

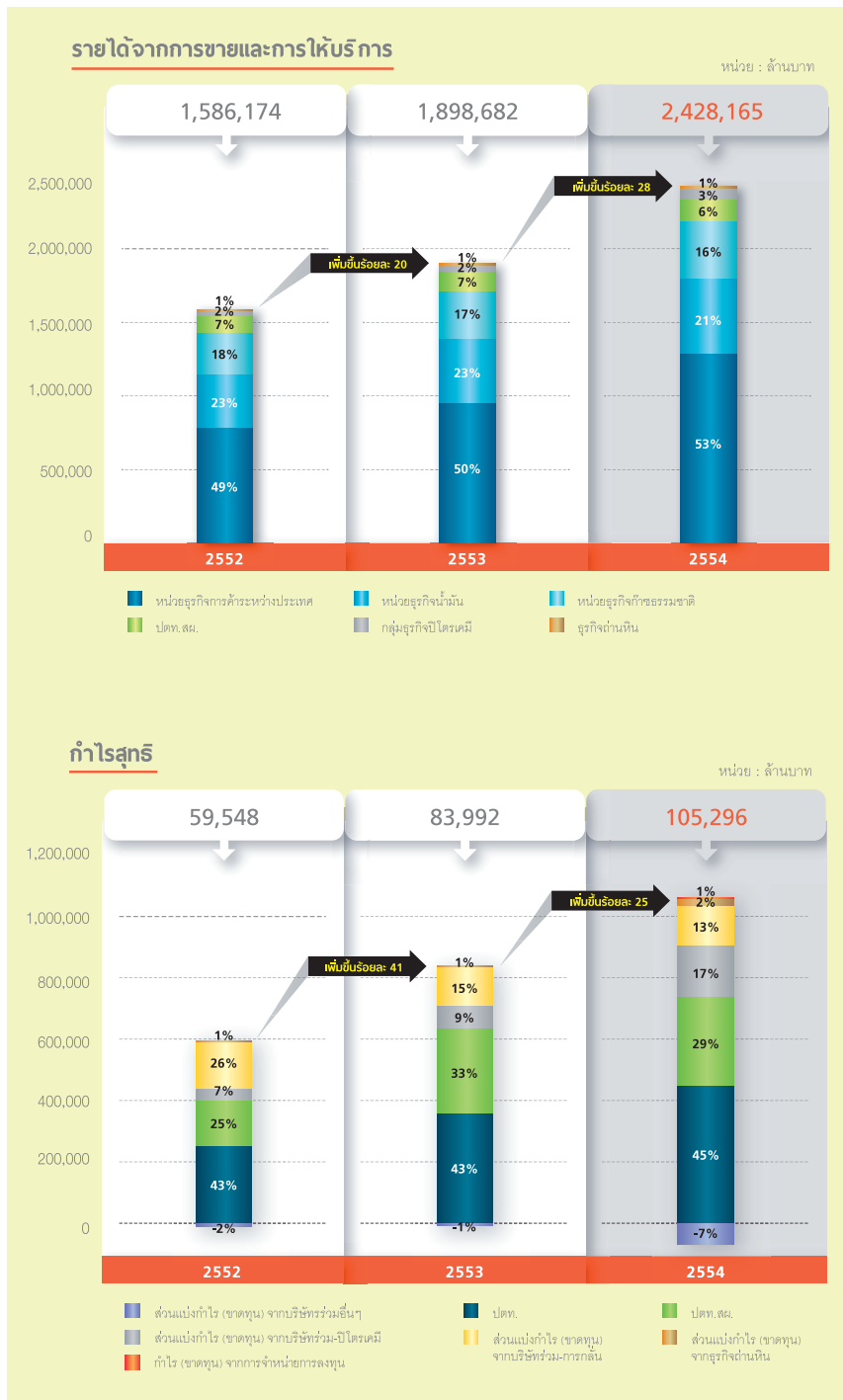
ผูกขาดโดยเสรี วิถี ปตท.

อะไรที่นำพาสังคมไทยและธุรกิจพลังงานไทยมาถึงจุดนี้

พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 คือเครื่องมือในการแปรรูปการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยให้กลายเป็น ปตท. เช่น ทุกวันนี้ การขายหุ้น ปตท. เมื่อปี 2544 ยังถูกเล่าขานถึง 77 วินาที ที่หุ้น ปตท. ถูกขายหมด พร้อมกับข้อครหาหนาทูเกี่ยวกับบอนมินี นักการเมืองที่เข้าไปซื้อหุ้น โดยมีกระทรวงการคลัง

เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ นำไปสู่การอ้างสถานะอันคลุมเครือกลับไปมาระหว่างความเป็นรัฐวิสาหกิจกับบริษัทมหาชน

เหตุนี้ สังคมไทยจึงได้เห็นบทบาทของรัฐที่มักเอื้อประโยชน์แก่ ปตท. เสมอๆ ไม่ว่าจะเป็นการโอนโครงข่ายท่อก๊าซที่ผูกขาดให้แก่ ปตท. ในช่วงที่เข้าตลาดหลักทรัพย์ แม้ว่าภายหลังศาลปกครองสูงสุดจะตัดสินให้

ที่มา: บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), 2555. รายงานประจำปี 2554. กรุงเทพฯ: บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), หน้า 13.

ปตท. คืบหน้าให้แก่สาธารณะ แต่กลับไม่เกิดการบังคับคดี แต่อย่างใด และยังเปิดทางให้ ปตท. ควบรวมโรงกลั่นน้ำมันต่างๆ กระทั่ง ปตท. กลายเป็นผู้ผูกขาดการกลั่นน้ำมันที่มีส่วนแบ่งการตลาดสูงถึงร้อยละ 85 ที่เป็นเช่นนี้เพราะกำไรอันมหาศาลของ ปตท. คือแหล่งดึงดูดที่ใครๆ หมายปอง หากสำรวจโครงสร้างกรรมการ ปตท. ทุกยุคสมัยจะพบรายชื่อข้าราชการระดับสูงในกระทรวงการคลัง กระทรวงพลังงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และนักธุรกิจที่มีเส้นสายแน่นเหนียวกับฝ่ายการเมือง ทำให้ ปตท. กลายเป็นธุรกิจที่ เต็มเต็น นิคมบริรักษ์ ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) เรียกว่า 'ผูกขาดโดยเสรี'¹⁵

ข้อกล่าวหาเหล่านี้ ปตท. ยังไม่มีคำตอบที่กระจ่างพอให้สังคมหายกลางแคลง แม้ว่าจะเคยมีการตั้งกระทู้ถามในสภา แต่ ปตท. ก็เลือกตอบเพียงบางข้อ ขณะที่บางข้อก็ตอบไม่ค่อยตรงประเด็นนัก¹⁶ ส่วนคำถามที่อื้ออึ้งอื่นๆ ปตท. เลือกที่จะเงียบเป็นส่วนใหญ่

นอกจากการเพิ่มความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และลดการผูกขาดในธุรกิจพลังงานแล้ว นโยบายพลังงานแห่งชาติเป็นอีกสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไป มนูญ ศิริวรรณ ผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงาน ที่แม้จะไม่เห็นด้วยกับข้อมูลที่ว่าประเทศไทยสามารถผลิตพลังงานได้มากมายดังที่ภาคประชาชนบางกลุ่มพยายามนำเสนอ แต่ก็เห็นว่าที่ผ่านมาประเทศไทยไม่เคยมีนโยบายพลังงานแห่งชาติไม่เคยจัดทำนโยบายที่ครอบคลุมสถานการณ์จำลองระยะยาว 20 ปี ทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน ซึ่งแผนพลังงานแห่งชาติจำเป็นต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและควรออกเป็นกฎหมายให้กระทรวงพลังงานเป็นผู้กำกับดูแล โดยปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง¹⁷

เมื่อธุรกิจจับมือแนบแน่นกับการเมืองเพื่อผลประโยชน์ร่วม การแก้ปัญหาโครงสร้างพลังงานไทยจึงไม่อาจหวังเจตจำนงทางการเมืองของนักการเมืองได้เพียงฝ่ายเดียว การปลดล็อกการผูกขาดและสร้างนโยบายพลังงานแห่งชาติให้เป็นจริงคงต้องอาศัยทั้งความแข็งแกร่งและอึดทนนานของหลายฝ่าย แต่วันนี้มีเพียงภาคประชาชนเป็นความหวังเดียวในการตีแผ่ข้อมูล กัดค้น และผลักดันให้สังคมไทยหันมาสนใจอย่างจริงจัง ไม่ใช่เป็นเพียงเสียงบ่นแล้วลอยผ่านเมื่อพลังงานทั้งหลายพากันขึ้นราคา

